BESLUITEN

UITVOERINGSBESLUIT (EU) 2023/1160 VAN DE COMMISSIE

van 31 mei 2023

inzake het verzoek tot registratie van het Europees burgerinitiatief "Effectieve toepassing van het concept "rechterlijk precedent" in de EU-landen" op grond van Verordening (EU) 2019/788 van het Europees Parlement en de Raad

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2023) 3632)

(Slechts de tekst in de Engelse taal is authentiek)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) 2019/788 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende het Europees burgerinitiatief ([1]), en met name artikel 6, leden 2 en 3,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Op 4 mei 2023 is bij de Commissie een verzoek tot registratie van het Europees burgerinitiatief "Effectieve toepassing van het concept "rechterlijk precedent" in de EU-landen" ingediend.

(2) Dit verzoek volgt op het verzoek tot registratie van het Europees burgerinitiatief "Effectieve toepassing van het concept "rechterlijk precedent" in alle EU-landen", dat op 14 februari 2023 bij de Commissie werd ingediend.

(3) Bij brief van 8 maart 2023 (C(2023) 1602 final) heeft de Commissie de groep organisatoren overeenkomstig artikel 6, lid 4, van Verordening (EU) 2019/788 ervan in kennis gesteld dat er met betrekking tot het op 14 februari 2023 ingediende registratieverzoek is voldaan aan de registratievereisten van artikel 6, lid 3, eerste alinea, punten a), d) en e), van die verordening en dat artikel 6, lid 3, eerste alinea, punt b), van die verordening niet van toepassing was. De Commissie heeft echter ook toegelicht dat het initiatief niet voldeed aan het vereiste van artikel 6, lid 3, eerste alinea, punt c), van Verordening (EU) 2019/788, aangezien artikel 81 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), waarop de organisatoren hun initiatief hadden gebaseerd, geen rechtsgrondslag biedt voor de door het initiatief voorgestelde rechtshandeling, aangezien die bepaling beperkt is tot aangelegenheden met grensoverschrijdende gevolgen. Artikel 82 VWEU kon evenmin een rechtsgrondslag vormen voor de door het initiatief voorgestelde rechtshandeling, aangezien het doel van het initiatief duidelijk buiten de werkingssfeer van de vier in artikel 82, lid 1, punten a) tot en met d), VWEU genoemde gebieden viel. Bovendien viel het initiatief niet onder een van de drie in artikel 82, lid 2, punten a) tot en met c), VWEU genoemde gebieden en had het evenmin betrekking op andere "specifieke elementen van de strafvordering" als bedoeld in artikel 82, lid 2, punt d), VWEU. De Commissie deelde de organisatoren ook mee dat artikel 65 VWEU, waarnaar in het initiatief wordt verwezen, in deze context niet relevant is en dat de artikelen 20 en 45 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie de Commissie niet de bevoegdheid verlenen om een rechtshandeling voor te stellen. Daarom heeft de Commissie de organisatoren overeenkomstig artikel 6, lid 4, eerste alinea, van Verordening (EU) 2019/788 ervan in kennis gesteld dat zij het initiatief konden wijzigen om rekening te houden met de beoordeling van de Commissie, of het oorspronkelijke initiatief konden handhaven of intrekken overeenkomstig artikel 6, lid 4, tweede alinea, van Verordening (EU) 2019/788.

(4) Op 4 mei 2023 heeft de groep organisatoren het initiatief opnieuw ingediend.

([1]) PB L 130 van 17.5.2019, blz. 55.

(5) De doelstellingen van het initiatief, zoals geformuleerd door de organisatoren, zijn de invoering "op nationaal niveau (van) een mechanisme (...) dat de wederzijdse erkenning van definitieve beslissingen van rechterlijke instanties van andere lidstaten waarborgt" en dat "voorziet in de mogelijkheid om een beroep te doen op nationale precedenten van de rechterlijke instanties van het betrokken land". Het voorgestelde mechanisme zou van toepassing zijn mits: "a) het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) de gelegenheid heeft gehad om de toepasselijke bepalingen van het EU-recht uit te leggen" en "b) de betrokken zaak betrekking heeft op soortgelijke of identieke rechtsvragen". De organisatoren zijn van mening dat dit "mechanisme (...) daadwerkelijk beschikbaar (moet) zijn voor procespartijen, zodat zij in elke fase van de procedure kunnen verzoeken om de erkenning van een andere voor hun zaak relevante beslissing. Voorts moet in het licht van de *clausula rebus sic stantibus* een zekere mate van flexibiliteit worden gewaarborgd, zodat de rechtspraak kan worden gewijzigd indien bepaalde wezenlijke omstandigheden gewijzigd zijn." Bovendien zijn de organisatoren van mening dat de lidstaten moeten worden "verplicht doeltreffende, afschrikkende en evenredige sancties op te leggen wanneer het mechanisme niet wordt nageleefd".

(6) Een bijlage bij het initiatief bevat nadere bijzonderheden over het onderwerp, de doelstellingen en de achtergrond van het initiatief. Daarin staat dat "(h)et HvJ-EU en de EU-instellingen (...) herhaaldelijk (hebben) vastgesteld dat rechterlijke instanties in sommige EU-landen de neiging hebben het EU-recht toe te passen zonder een uniforme en coherente aanpak te waarborgen" en dat dit "de gelijkheid van de lidstaten voor de Verdragen ondermijnt" en leidt tot "mogelijke discriminatie tussen procespartijen in de lidstaten en tot grote onzekerheid over de wijze waarop de naleving van het EU-recht op nationaal niveau wordt gewaarborgd". Onder verwijzing naar artikel 4, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie wordt in de bijlage uitgelegd dat het initiatief "tot doel (heeft) een uniforme rechtspraktijk tussen de lidstaten te consolideren en tegelijkertijd de verschillende rechterlijke culturen en tradities te eerbiedigen". Ook staat er dat het voorstel "evenredig en noodzakelijk (is) om de bescherming van de rechtsstaat te waarborgen en de uniforme toepassing van het EU-recht te handhaven, aangezien de rechtstradities en de procedurele autonomie van de lidstaten behouden blijven door de invoering van een mechanisme voor de erkenning van eerdere rechterlijke beslissingen". Bovendien moeten procespartijen een beroep kunnen doen op "een mechanisme voor toetsing van beslissingen die niet stroken met rechterlijke precedenten betreffende soortgelijke of identieke situaties". In dit verband wordt in de bijlage vermeld dat de lidstaten moeten worden verplicht toe te zien op de correcte toepassing van het mechanisme door de nationale rechterlijke instanties, "hetgeen betekent dat de lidstaten, overeenkomstig de vaste rechtspraak van het HvJ-EU, aansprakelijk kunnen worden gesteld voor schendingen van verplichtingen uit hoofde van het EU-recht".

(7) Naar de Commissie heeft begrepen heeft het gewijzigde initiatief tot doel een mechanisme in te voeren dat voorziet in de wederzijdse erkenning van definitieve beslissingen van de rechterlijke instanties van andere lidstaten en dat waarborgt dat er een beroep kan worden gedaan op nationale precedenten van de rechterlijke instanties van de betrokken staat. Dit mechanisme zou van toepassing zijn mits aan drie cumulatieve criteria is voldaan: i) in de definitieve rechterlijke beslissing zijn bepalingen van het Unierecht toegepast; ii) het HvJ-EU heeft de bovenbedoelde relevante bepalingen van het Unierecht reeds uitgelegd en iii) de betrokken zaak heeft betrekking op soortgelijke of identieke rechtsvragen.

(8) Volgens artikel 81, lid 1, VWEU ontwikkelt de Unie een justitiële samenwerking in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen, die berust op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken. Deze samenwerking kan maatregelen ter onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten omvatten. In artikel 81, lid 2, punt a), VWEU wordt voorts bepaald dat het Europees Parlement en de Raad, volgens de gewone wetgevingsprocedure en met name wanneer dat nodig is voor de goede werking van de interne markt, maatregelen vaststellen die zijn gericht op de wederzijdse erkenning tussen de lidstaten van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken en de tenuitvoerlegging daarvan.

(9) Evenzo bepaalt artikel 82, lid 1, VWEU, dat betrekking heeft op de justitiële samenwerking in strafzaken, dat deze samenwerking berust op het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen, en dat zij de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten op de in artikel 82, lid 2, en artikel 83 VWEU genoemde gebieden omvat. Krachtens artikel 82, lid 1, tweede alinea, punt a), VWEU stellen het Europees Parlement en de Raad maatregelen vast die ertoe strekken regels en procedures vast te leggen waarmee alle soorten vonnissen en rechterlijke beslissingen overal in de Unie erkend worden.

(10) Aangezien het initiatief tot doel heeft het concept "wederzijdse erkenning" in te voeren in zaken waarin onder bepaalde voorwaarden bepalingen van het Unierecht moeten worden toegepast, is de Commissie van mening dat de doelstelling van het initiatief binnen de werkingssfeer van de artikelen 81 en 82 VWEU valt.

(11) Geen van de onderdelen van het initiatief valt dus duidelijk buiten het kader van de bevoegdheden van de Commissie om een voorstel in te dienen voor een rechtshandeling van de Unie ter uitvoering van de Verdragen.

(12) Deze conclusie doet geen afbreuk aan de beoordeling of in dit geval voldaan is aan de concrete feitelijke en materiële voorwaarden voor optreden van de Commissie, met inbegrip van naleving van het evenredigheidsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel en de verenigbaarheid met de grondrechten.

(13) De groep organisatoren heeft het nodige bewijs verstrekt dat zij aan de vereisten van artikel 5, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/788 voldoet en heeft de contactpersonen aangewezen overeenkomstig artikel 5, lid 3, eerste alinea, van die verordening.

(14) Het initiatief is niet kennelijk beledigend, lichtzinnig of ergerlijk en druist niet kennelijk in tegen de waarden van de Unie zoals die in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie zijn vastgelegd, noch tegen de rechten die zijn vervat in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

(15) Het initiatief "Effectieve toepassing van het concept "rechterlijk precedent" in de EU-landen" moet derhalve worden geregistreerd.

(16) De conclusie dat aan de voorwaarden voor registratie krachtens artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) 2019/788 is voldaan, impliceert geenszins dat de Commissie de feitelijke juistheid van de inhoud van het initiatief bevestigt; deze is de uitsluitende verantwoordelijkheid van de groep organisatoren van het initiatief. De inhoud van het initiatief geeft alleen het standpunt weer van de groep organisatoren en kan in geen geval worden opgevat als een weergave van het standpunt van de Commissie,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Het Europees burgerinitiatief "Effectieve toepassing van het concept "rechterlijk precedent" in de EU-landen" wordt geregistreerd.

Artikel 2

Dit besluit is gericht tot de groep organisatoren van het burgerinitiatief "Effectieve toepassing van het concept "rechterlijk precedent" in de EU-landen", vertegenwoordigd door de heer Marius PITIGOI en mevrouw Mihaela-Roxana GODINAC, die als contactpersonen optreden.

Gedaan te Brussel, 31 mei 2023.

Voor de Commissie
Věra JOUROVÁ
Vicevoorzitter